

re. Fortitudo autem est animi magnitudo, contemptus honorum vel divitiarum. Hæc adversis aut patienter cedit, aut resistit fortiter. Nullis illecebris edomatur, malis et adversis non frangitur, non elevatur secundis; invicta ad labores, fortis ad pericula: pecuniam negligit, avaritiam fugit, contra universa pericula animum præparat, molestiis nullis cedit, gloriæ cavet appetitum. Sed inter has temperantia semper amplectenda est. Est enim modus vitæ in omni verbo vel opere. Hæc autem sobrietatis et verecundiæ comes est, quæ alio nomine vocatur modestia. Humilitatis regulam custodit, tranquillitatem animi servat, continentiam et castitatem diligit, fovet decus et honestatem, restringit ratione appetitum: iram contemnit, nec rependit contumeliam.

23. His tu plagis cœli includere, homo Dei. His tu armis, bellator Christi, accingere, protegere, et ornare. Iste currus igneus te fortem militem gestabit consummato cursu ad cœli palatium, ut assistas Regi tuo, cui certasti bonum certamen, fidem servasti. Bene rege hanc quadrigam virtutum, et sede in ea firmus, ut isto vehiculo vehi altius, et introduci valeas ad tricameratam domum in summo montis vertice collocatam. Hanc enim dico firmam fidem, spem inconcussam, perfectam charitatem, quæ omnem servilem foras mittit timorem, ubi via mandatorum Dei dilatato corde curritur. Hinc anima justi sedes sapientiæ facta, plano moderatoque incessu portat Deum sessorem suum. Huic autem vivere Christus est, et mori luerum. Vir discretus et contemplator transit quotidie, visionemque mirabilem cernit; trahitur a Deo, et ardenti desiderio currit post eum. Si autem istum montem excelsum, hancque pulehram domum inhabitaveris; poteris et tu sæpissime intueri terram illam promissionis, terram lacte et melle manantem, ubi verus Israel moratur, et veritatis pabulo in æternum pascitur.

24. Sed dicis tu mihi: Quare fidem in primo loco non posuisti, quæ est in christiana anima fundamentum omnium virtutum? Facerem utique, nisi fides cresceret. Nisi autem fides cresceret, Apostoli Domino minime dixissent: *Adauge in nobis fidem* (Luc. xvii, 5). Continua enim operatione virtutum, assidua meditatione Scripturarum sanctarum fides eruditur, et erudiendo illuminatur, et illuminando augetur, et augendo perficitur, et perficiendo stabilitur; ita ut nullo turbine hæreseos vel persecutionum a statu suæ rectitudinis moveatur. Igitur priusquam homo per fidem cognoscat Creatorem suum, ignorantia mater omnium vitiorum ejus possidet animam. Ergo ignorantia vox est: fides vero dies. Sicut dies crescit per horas; sic fides augetur per illuminationem divinæ gratiæ, et per documenta matris Ecclesiæ. Primum itaque sincera radix sanctæ fidei in terra humani cordis plantatur: cui inseritur ramusculus ille sanctæ arboris, id est, timor Domini, qui dicitur initium sapientiæ (Psal. cx, 40).

A Cum hoc incipit, et cum isto ascendit usque ad plenitudinem luminis. Cumque fides plene adulta fuerit, velut quædam magna arbor diversa in se habens poma, ex quibus reficitur anima plena Deo; tunc adhæret ei timor ille castus et sanctus æternæ charitatis, qui permanet in sæculum sæculi (Psal. xviii, 40). Hæc est enim fides illa quæ per dilectionem operatur, ut homo nova creatura efficiatur: fides prudentissima et invictissima, quæ inter verba alterationis, in tempore persecutionis et in die necessitatis superari non potest. Quapropter **385** fides firma, et charitas plena, fideles comites et inseparabiles sorores, cuncta in se genera virtutum continent, virum perfectum efficiunt, quantum possibile est eum perfici in hac vita plena miseriis et erroribus. Iste illud Apostoli in veritate dicere potest:

B *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Certus sum enim quod neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque profundum, neque altitudo, neque alia creatura poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro.* (Rom. viii, 35, 38, 39).

CAPUT VIII.

Inter virtutum et vitiorum confinia caute gradendum esse.

C 25. Hæc est autem disciplina bonæ vitæ, et recta series virtutum. Ista est via regalis, præcedentium Patrum trita pedibus. Ambula in ea, o grex adolescentium, et noli declinare ab ea neque ad dexteram, neque ad sinistram (Prov. iv, 27). Ille quidem ad sinistram declinat, qui se apertis vitiis implicat. Ille vero ad dexteram declinat, qui vitia sub specie virtutum latentia summopere non devitat. Per hæc enim multi decipiuntur, et ignorant se esse deceptos. Itaque dupliciter rea est anima, si et bonum non facit unde spiritualiter vivat, si et hoc ipsam lateat. Superbus vult se credi constantem; prodigus liberalem; avarus diligentem; temerarius fortem; inhumanus parcum; gulosus humanum. Impudentia constantiæ sibi nomen adscribit. Procacitas appellationem libertatis ostendit. Eloquentiam verborum fingit, et curiositatis malum sub studii spiritualis colore delitescit. Nam interdum sub prætextu justitiæ crudelitas agit, et putatur esse virtus quod nimirum vitium est: sicut remissa segnitie mansuetudo esse creditur; et quod agit torpens negligentia, putatur agere indulgentia pietatis. Item timor sub specie obedientiæ occultatur, et dicitur virtus humilitatis, quod tamen vitium est timoris. Porro vitium inquietudinis virtutem se vult vocari sollicitudinis; et præcipitationis facilitas, fervor boni studii creditur; et bene agendi tarditas, consilii mora esse videtur: cum tamen ista sit virtus; illa vitium. Hæc etsi humano possunt discerni judicio, tamen sine dono Dei, quantum mihi videtur, nec virtutes pos-

sunt haberi, vel appeti; nec earum similitudines, quæ sunt vitia virtutes imitantia, declinari.

26. Sed sciendum est quod quædam summæ virtutes sunt, quædam vero mediæ. Summæ virtutes sunt spes, fides, charitas. Nam a quibus habentur, utique veraciter habentur. Doctrina, jejunium, castitas, scientia, et cætera his similia, mediæ virtutes sunt; quia et ad utilitatem, et ad perniciem possunt haberi. Non potest esse veritas cum mendacio, pudor cum petulantia, fides cum perfidia, castitas cum luxuria. Adversus impetus vitiorum contrariis virtutibus est pugnandum. Contra luxuriam adhibeatur cordis munditia: contra odium, dilectio: contra iracundiam patientia: contra timorem, fiducia: virtus: contra torporem, fervor boni studii. Opponatur tristitiæ gaudium; acediæ, fortitudo; avaritiæ, largitas; superbiæ, humilitas.

CAPUT IX.

Superbia et avaritia detestabilia vitia, ipsis quoque religiosis infesta.

27. Principalium septem vitiorum regina et mater est superbia: quæ omnium deterior tanto in imo jacet, quando in altum se erigit. Septem principalia pariunt de se multa vitia, quæ ita sibimet quadam cognatione junguntur, ut ex altero alterum oriatur. Superbia sicut est origo omnium criminum; ita ruina cunctarum virtutum. Ipsa est in peccato prima: in conflictu postrema. De superbia nascitur arrogantia; quæ tam in factis, quam in dictis cavenda est. Væ ei qui sibi magis, quam Deo placere studet. Per cenodoxiam maxime subjicit sibi **386** C diabolus monachum, quia per eam ab humilitatis culmine dejicitur. Summa itaque virtus monachi humilitas: summum vitium ejus superbia est. Superbiendo, contendendo, dimicando, murmurando, detrahendo, susurrando, negligendo, contemnendo, et proprias voluntates faciendo, infinitas monachi qui nunc sunt, culpas incurrunt. Hinc est quod ex horum magna multitudine, qui sæculum deserunt, rari valde inveniuntur, qui mortificatis vitiis ascendere contendunt ad perfectionem virtutum. Hæc autem significant illa sexcenta millia armatorum, qui de terra Egypti ducti sunt: duo autem solummodo homines, id est Josue et Caleb, ex illis omnibus terram promissionis ingressi sunt: regredi autem volentes in Egyptum, prostrati in deserto diversis generibus mortium interierunt. Per Egyptum intellege mundum: per Pharaonem, diabolum, qui est rex super omnes filios superbiæ (Job. xli, 25): per mare Rubrum, ablutionem peccatorum omnium: per Egyptios in eo mortuos, ipsa peccata, quæ sunt exercitus Pharaonis. Tu quidem jam Egyptum deseruisti, Pharaonem fugisti, ut lotus a sorde tua, submersis curribus canticum lætitiæ Domino cecinisti. Tandem ingressus solitudinem ad montem Sinai pervenisti, ubi data sunt tibi præcepta vitæ, et instituta cœlestis disciplinæ: quæ coram Deo et sanctis ejus te pollicitus es observare. Quamvis omnia feceris, noli tamen esse securus. Multa habentur

pericula in ipsa, qua incedis, eremo. Ibi certe igniti sunt serpentes, qui percutiunt et interimunt murmuratores. Ibi lepra, quæ inficit et deturpat detractores et susurratores. Ibi sævus gladius, qui devorat fabricatores idoli et cultores; illos videlicet monachos, qui sectantur avaritiam, quæ idolorum est servitus (Coloss. iii, 5). Hanc dicit Apostolus radicem omnium malorum (I Tim. vi, 10). Scito tamen quia non nisi tepidissimos monachos hoc impugnat vitium. Tu cave ne præter victum et vestitum aliud aliquid habeas, aut velis habere. Detestare superbiæ: fuge contentionem. Rectores monasterii dilige ut parentes; time ut dominos: crede esse salutare quod injungunt.

28. Sed hæc custodire non poteris, nisi prius te stultum facias ut sis sapiens: nihil scilicet discernens, nihil dijudicans ex his quæ tibi fuerint imperata: sed cum omni simplicitate ac fide semper obedientiam exhibens; illud tantummodo sanctum, illud utile, illud sapiens judicans, quod tibi vel lex Dei, vel senioris examen indixerit. Terreat te illorum exemplum, qui adversus Moysen rebellaverunt: quorum alios cœlestis flamma combussit, alios autem infernus viventes suscepit (Num. xvi, 34, 35). Deficiet mihi tempus, si velim omnia per ordinem pandere.

29. Illud tibi inculcandum video, quia dum vivimus, inter laqueos currimus. Nusquam tuta pax, proh dolor! nusquam tuta quies; ubique bella, undique hostes. Pharaon enim cum suis Egyptiis retinet exeuntem: clades autem plurimæ in medio itinere, quæ impediunt nimis euntem: in extrema vero parte ante te hostes diri et fortes, qui resistere cupiunt ne terram promissionis possis intrare, id est Amalech, Seon, Og, Moab, filii Ammon, et latrunculi montis Seir. Si autem forte his superatis, per multos labores optimam ingressus fueris terram, videbis quod in ipsa etiam non valebis esse securus. Enimvero remanent Allophyli, et aliæ in tuo circuitu reservantur gentes, in quibus te Deus experiatur, utrum diligas eum, utque semper manum ejus respicias, ne forte cum comederis et saturatus fueris, obliviscaris eum.

CAPUT X.

Vitia capitalia cum suis speciebus explicantur.

D 30. Igitur per septem gentes, quæ ex illa terra expulsæ sunt, intellige septem capitalia vitia, quorum duo carnalia sunt, scilicet gastrimargia et fornicatio, reliqua spiritualia, quæ in membris suis taliter distinguuntur. Gulæ concupiscentia in quinque modos dividitur. Primo, si ante tempus cibos quis appetat. Secundo, si lautiores escas quærat. Tertio, si diligentius quosque communes cibos quis procuret. Quarto, si viles escas nimium quis **387** sumat. Quinto, si quisque ex desiderio quodcumque sumat. Fornicatio, trimodo genere. Primum, dum per voluptatis luxuriam commixtio expletur. Alterum, dum sola attractione luxus carnis per immunditiam provocatur. Tertium, dum intentione

turpium cogitationum nocturna quisque illusionem polluitur. Est et quartum genus juxta Scripturam, scilicet idololatria et avaritia. Sed et omnis imunda pollutio, fornicatio dicitur. Philargyria in gemina membra distinguitur, puta in concupiscentiam rei augendæ, et in metum carendæ. Est et tertium genus pestis hujus, quando monachus ex ipsis necessariis, sine quibus vivere non potest, plus desiderat habere quam necesse sit: aut ea volumus in monasteriis possidere, quæ si essemus in sæculo, minime habere valeremus. Iræ genera tria sunt. Unum, quod ardet extrinsecus: aliud, quod in verba sine operis effectu prorumpit: tertium, quod non ut illud fervens ad horam digeritur, sed per dies et tempora reservatur. Ex illo quippe calor et indignatio, ex isto nascitur odium; quæ omnia æquali sunt a nobis horrore damnanda. Tristitiæ vitium in tres dividitur partes, quarum prima temperata est et rationabilis, de delictorum pœnitentia veniens. Altera, perturbata et irrationabilis, de anxietate metus, seu de desperatione peccatorum exoriens. Tertia, de iracundia, vel de illato damno, ac desiderio præpedito procedens. Acediæ genera duo sunt. Unum, quod ad opus Dei pigritate monachum ac dormire compellit. Aliud, quod vagari huc illucque facit, ac fugere cohortatur de fratrum, cum quibus vivit, societate.

31. Hæc scilicet sex vitia quadam inter se cognatione sunt conjuncta, ita ut prioris exuberantia, sequentis efficiatur exordium. Ex primo enim secundum, ex secundo tertium: et sic de cæteris. Et ideo e contra simili modo atque eadem ratione pugnantur, quia primo devicto, aliud facilius devincitur. Et ista vitia, licet invicem sibi sint connexa ea quam diximus ratione; specialius tamen in tres copulas dividenda sunt. Gastrimargiæ fornicatio, avaritiæ ira, tristitiæ acedia peculiari consortio fœderantur. Sed his superatis major tibi restat pugna, et ea tanto gravior, quanto ista amplius fuerint devicta. Arripiendum namque tibi est totis viribus jube certamen contra crudelissimam et triforem bestiam, id est superbiam, inanem gloriam, et invidiam, cujus in uno corpore tria capita, et in ipsis capitibus dentes ferrei comminuentes omnia. O quam multos viros hæc immanissima bestia momordit et dejecit, atque sub pedibus suis conculcavit! Circumda itaque tibi fortem armaturam, ut possis stare contra tantam nequitiam. Indue te lorica charitatis, accinge te gladio spiritus, quod est verbum Dei: sume scutum fidei, pone galeam salutis et spei in capite tuo, sint pedes tui calcatei in præparationem evangelii pacis, ut nullus in te pateat locus insidiis potentis adversarii (*Ephes. vi, 11-17*). Caput superbiæ sicut caput viperæ, furor ejus ut furor draconis, et flatus ejus lethifer, ut insanabilis flatus reguli. Illud enim præstantius cæteris, tres venenatas ex vipereo ore ad feriendum educit linguas. Prima eos percutit, qui per transgressionis culpam contemptui habent divina præcepta. Secunda illos, qui ex con-

servatione mandatorum extolluntur in elationem virtutum. Tertia eos, qui per contumaciam mentis subdi dedignantur majorum imperiis. Quidam autem pro carnalibus, quidam pro spiritualibus superbiunt, et est una superbia sub diverso colore.

32. Cenodoxiæ alterum caput, multiforme prodigium, et multiplex malum, diras voces et rugitus terribiles ex turgidis faucibus quadripartito modo altius afflat. Nam sunt qui habent dona, et donantem ignorant. Et sunt qui se dicunt pro suis præcedentibus meritis dona accepisse, non pro gratia largientis. Item quidam sunt qui quod non habent, habere se per tumorem existimant. Sunt et alii qui contemnendo cæteros, putant se habere aliquid singulariter. Sed ista elatio cæteris perniciosior est, de singularitate jactantiæ veniens. Hæc autem diralues, quamvis se ad alta erigat, et impleat clamoribus aures; non tamen ei juxta quam habet **388** extollentiam est vis et potentia. Ipsa quoque invidia duplices evomit flammæ. Hoc namque caput tertium, modo illum urit qui meliori invidet in id quod ipse non est; modo illum afficit, qui quemlibet consimilem dolet sibi esse æqualem. Ut hæc tria discernere valeas, ista do tibi indicia. Superbia enim rubet cenodoxia albet, invidia pallet. Furor igneus in superbis ex indignatione, candor in hypocritis ex simulatione, pallor in invidis ex nimio dolore. His ita digestis, rectius septem criminalia vitia denotantur quam dinumerantur, ut mihi videtur: quia sicut princeps septem viliorum diabolus nos eorum subdit potestatibus; ita Christus Deus noster, Spiritu septiformis gratiæ plenus, a dominatu ipsorum eruit, et sibi subditos facit.

33. Sed scire te oportet, quia ista vitia diversos ortus et dissimiles deficientias habent. Gula enim et fornicatio, quia non nisi per corpus expleri possunt, carnalia sunt: et ideo corporali indigent afflictione, simulque remotioribus locis, ut velocius curari queant. Avaritia et ira, licet non sint unius nature: nam prior extra naturam est, sequens autem originalis videtur, quia homo irascibile animal est: simili tamen oriuntur modo; siquidem commotionis causas intrinsecus concipiunt. Tristitia et acedia nulla extrinsecus accedente provocatione generari solent. Superbia, cenodoxia, atque invidia, sine corporali ministerio consummantur. Ad hæc curanda quæ spiritualia dicuntur, multum prosunt humana consortia, maxime si inter bonos prudentesque viros vivas, qui illa semper redarguant.

CAPUT XI

Non iisdem omnes, sed aliis aliis vitiis gravius impugnari.

34. Sed inter hæc sciendum est, quod in quibusdam ventris ingluvies, in quibusdam fornicatio principalem obtinet locum. In aliis superbia, in aliis cenodoxia arcem tenet. In quibusdam ira, in quibusdam avaritia, seu tristitia, aut aliquid eorum sibi tyrannidem vindicat. Et ideo oportet unumquemque nostrum secundum qualitatem belli, quo principa-

liter infestatur, pugnam arripere: ita ut alium necesse sit adversus vitium quod tertium ponitur, primum exercere conflictum; alium, contra quartum seu quintum: et ita prout vitia in nobis obtinent principatum, utque impugnationis exigitur modus, nos quoque oportet ordinem instruere præliorum. Et sic contra illud unum fortiter pugnemus, ut alia a quibus minus impugnamur, non negligamus. Atque ita totis viribus laboremus, ut non de nostris laboribus, sed de Dei auxilio confidamus. Hoc enim modo ad puritatem cordis, et ad plenitudinem virtutum valebimus Christo adjuvante pervenire.

35. Illud etiam non minus te scire volo, quia variae in omnibus sunt morum conspersiones. Unde alia vitia tranquillis et lenibus moribus, alia duris et asperis vicina sunt. Sæpe autem quod istis placet, illis displicet. Diabolus enim dum decipere quemquam querit, prius naturam uniuscujusque intendit; et inde se applicat, unde hominem aptum ad peccatum inspexit. Ex ea quippe parte hominem diabolus tentat, qua eum per excrescentem humorem facile ad vitia inclinari conspicit; ut secundum humoris conspersionem, adhibeat tentationem. Nullus ergo culpam non æstimet quam ex conspersione propria sustinet; sed, quantum valet, contra id quod tolerat pugnet. Nam si conspersioni cedit, tentationi vel vitio nequaquam resistit. Igitur constantes et duri mores semper contra superbiam, iram et crudelitatem pariter repugnent. Jucundi autem et lenes contra inanem gloriam, hypocrisim et falsam pietatem præcipue certare non cessent. Istud namque hominum genus laudis amore facilius capitur. Nemini volunt displicere, omnes æquanimiter portare videntur; decipiunt et decipiuntur: et quanto hominibus placent, tanto fiunt Deo odibiles, sicut scriptum est: *Astuti et simulatores provocant iram Dei (Job. xxxvi, 13)*. Boni enim viri timentes Deum, id ipsum quod esse **389** meruerunt, videri refugiunt. Sane laus humana bonos cruciat, malos lætificat.

36. Dupliciter autem damnantur hypocritæ, sive pro occulta iniquitate, sive pro aperta simulatione. Nam non semper latent hypocritæ. Omne sincerum permanet. Nam quæ simulata sunt, diuturna esse non possunt. Hypocritæ foris candidi, intus sordidi. Amator vanæ gloriæ unde possit laudari agere non quiescit. Nonnulli falsa opinione arrogantiam se perfectos esse existimant, dum non sunt: qui obortis tentationibus innotescunt. Tanto quis fit veritati vicinior, quanto se longius esse ab ea fuerit arbitratus. Est humilitas formidinis et ignorantiae, quæ non est laude digna. Hypocrita verba sanctorum habet, vitam non habet: cui semper jactantia oculos, quibus Deus videri potest, claudit.

37. Superbis et libidinosus plus dominatur diabolus. Transacta libido semper sui relinquit pœnitentiam. Nunquam satiatur, et extincta reaccenditur. Væ illi qui tunc habuit terminum luxuriæ, quando vitæ! Vinum contra potantem facit; quia

postquam surrexerit, neque, pes neque manus suum officium tenent, et omnis ejus exhilaratio vertitur in ruinam. Vir superbus nec decorabitur, nec voluntatem suam perducet ad finem. Semper enim conscientia servi Dei humilis debet esse et tristis: scilicet ut per humilitatem non superbiat, et per utilem mœrorem cor ad lasciviam non dissolvat. Dei servum sine intermissione legere, orare, et operari oportet, ne forte mentem otio deditam vitia sibi præoccupent. Mens Deo dicata sic caveat minora vitia, ut majora; quia a minimis incipiunt, qui in maxima prouunt. Satis delicate se palpat, qui vult sine labore magno studioque continuo vel vitia superare, vel virtutes acquirere. Anima autem mole carnis pressa sicut difficile ad virtutes surgit, ita facile in vitia cadit; quia ista in imo sunt, illæ vero in summa arce consistunt.

38. Denique nonnulli, quia non pro Dei amore sæculo renuntiant, laborare non curant. Utinam quod mundum relinquimus, voluntatis sit, non necessitatis. Qui enim non rigida intentione monachi professionem sectantur, quanto superni amoris propositum dissolute appetunt, tanto proclivius ad mundi amorem denuo reducuntur; ex quibus alii corporis voluptatem, alii honorem requirunt. Sed qui ad hoc conversationem sanctitatis præterdit, ut aliis quandoque præesse desideret; iste non discipulus Christi, sed pravitatis sectator existit. Ferre enim crucem, et non mori, hypocritarum est. Ille autem qui se pro Deo duritiæ tradit monachorum, assiduus debet esse in orationibus, lacrymas suas Deo, non hominibus offerre; jejunia in aurigæ modum pro lassitudine et viribus corporis temperare.

CAPUT XII.

Excitatio juvenis religiosi ad virtutis iter strenue capessendum.

39. Quapropter non pigeat te, bone frater, quantum potes actibus sanctis insistere; ut laboris tui fructus quandoque possis recipere. Hoc solum attende quod monachus factus es; et ideo ea age quæ monachi sunt. Inter eos cum quibus visis sectare meliores. In omni gradu et ordine optimis permista sunt pessima. Animosos senes et pertinaces, quos vides in his abundare periculosis temporibus, noli imitari. Mores vitamque illorum fuge, ne tibi sint in laqueum et ruinam. O quam multos senes et iudices Israel turpiter vitam suam negligentes rex Babylonis in terra captivitatis et confusionis possidet; et quam multi juvenes spiritui ferventes, Domino servientes, vim faciunt caelo, totisque viribus sibi diripiunt illud! Utinam talium præconia juvenum nostri imitentur senes, ut annosa redderet senecta, quod tenera fert sponte adolescentia! Si tu vis proficere, non respicias quid mali faciant alii, sed quid boni ipse facere debeas. Nonne cernis negotiatores et milites multa sustinere pericula, ut ad incertos honores et perituras divitias perveniant?

Isti quippe seryant cum animæ discrimine, quæ cum pluribus tribulationibus inveniunt.

40. Quid ergo tibi, dic, rogo, faciendum est, qui venditis omnibus pretiosam quæris margaritam, et emptum habes agrum, ubi thesaurus latet, quem fur auferre non potest? Necesse est tibi omnes insidias præcavere sollicitè, ne si ruinam passus fueris, pro gloria habeas ignominiam. Quamvis sis in tuto, noli esse securus. Frequentè in media tranquillitate, vitiorum syrtibus incauti et desides obruntur. Quanta, proh dolor! animantia nutrit hujus sæculi desertum, quæ negligentes monachos duris morsibus depascunt! et quoniam credo te posse plus proficere oratione, quam ista nostra exhorta-

tionem, addam et formulam orandi: ut legendo et orando, esurienti animæ duplicem tribuas refectio-

nem; et quod desideras, apud Deum facilius valeas obtinere. Nimio enim coactus desiderio, quod de salute tua habeo, istud supra vires meas assumpsi negotium, ut vinculis verborum meorum ad instructionem tuam Patrum sententias colligerem. Hæc tu meditare, hæc in tabulis cordis tui scribe. Et ut scias per quam viam incedere debeas, et ut perficere possis opere, quod discis lectione: clama ad Deum, sine quo nihil boni agitur; clama, precor, clamore magno in toto corde tuo, et flebilis supplexque tu ora.

LIBER SEU TRACTATUS DE CHARITATE

390 Hic Tractatus a quodam anonymo consarcinatus est tum ex Richardo Victorino, nimirum quinque priora capita ex Tractatu de Gradibus Charitatis: tum ex Petro Blesensi, videlicet a capite nono usque ad finem; quod ex duobus ipsius libris de Charitate Dei et proximi ad verbum excerptum est, paucis hinc inde prætermisissis. Cæterum quidquid a capite quinto ad nonum interjacet, ex diversis S. Bernardi locis contextum est, præsertim ex Sermonibus in Cantica. Editus est primum a Gretsero, Inglestadii, anno 1617, ex Bibliotheca Cartusienis Erfordensium.

PROCEMIUM.

Cogit me instantia charitatis tuæ, tibi amantissime, aliquid tibi de charitate scribere, atque supra me ipsum præsumere, et super modum parvitas meæ; imo, ut mihi sentire videor, de vacuo, et quod non habeo, dare. Difficile, dico tibi, acquiescit animus meus aliquid de charitate dicere; sentiens quod ad eam tractandam, non cor, non lingua sufficiat. Quomodo enim de amore loquitur homo, qui non amat, qui vim non sentit amoris? De aliis nempe copiosa in libris occurrit materia: hæc autem tota intus est, vel nusquam est, quia non ab exterioribus ad interiora suavitatis secreta transponit; sed ab interioribus ad exteriora transmittit. Solus proinde de ea loquitur digne, qui secundum quod cor dictat interius, exterius verba componit.

Ne ergo mireris si alium de hac audire mallet, quam ipse loqui. Illum, inquam, audire vellem, qui calamum linguæ tingeret in sanguine cordis; quia tunc vera et veneranda doctrina est, cum quæ lingua loquitur, conscientia dictat, charitas suggerit. Falleris si me talem putas, imo fallor ego: nam tibi quidem pium est in illa, quæ omnia credit, æstimare de me supra id quod est in **391** me; mihi autem durum est, bonum, quod non habeo, de me æstimari. Tametsi quidem haberem, expediret forsitan ignorare. Cum vero diligitur quod non est; non amans et amor nihil est, sed quod amatur. O magna virtus charitas, quæ vocas ea quæ

non sunt, tanquam ea quæ sunt! simul et virtutes et vitia omnium in meriti tui cumulum transferens, mereris in singulis, plus quam singuli sibi! O fortis virtus, quæ neminem spolians, omnia rapis! omnia facis tua, et nemini auferis sua; quæ bonum quod in alio diligis, tuum facis! Et quidem fieri potest ut bonum quod operaris frustra agas: ut autem frustra ego diligam, fieri non potest omnino.

CAPUT PRIMUM.

De fortitudine amoris.

1. En ad manum est fortitudo amoris quam quærimus, cui resistere nemo est qui possit. Omnia sibi subjicit, omnia suis profectibus servire cogit. Inimicos amando superat, et sibi amicos efficit vel invitos. Nam etsi habeat æmulos, inimicos omnino non habet. Nullum enim inimicum habere potest, qui nulli novit inimicari. Sicut enim amicitia non nisi duorum amicorum est, sic inimicitia non nisi duorum inimicorum. Qui enim odit diligentem se, non tam inimicus dicendus est, quam iniquus. Sola enim charitas est, quæ in adversis non deficit, quia patens est; quæ injurias non rependit, quia benigna est; quam felicitas aliena non cruciat, quia non æmularur; quam conscientia mala non pungit, quia non agit perperam; quæ in honore non extollitur, quia non inflatur; quæ in abjectione non confunditur, quia non est ambitiosa; quam cupiditas non coarctat, quia non quærit quæ sua sunt; quam contumeliæ non provocant, quia non irritatur;

quam sinistrae suspiciones non foedant, quia non cogitat malum: quam aliena mala non lætificant, quia non gaudet super iniquitate: quam errores non cæcant, quia congaudet veritati: quam persecutiones non frangunt, quia omnia suffert: quam perfidia non indurat, quia omnia credit: quam desperatio non absorbet, quia omnia sperat: quam mortis separatio non intercidit, quia non excidit (*I Cor. xiii, 4-8*). **392** Quid mirum si morte non vincitur, quæ fortis est ut mors (*Cantic. viii, 6*), imo fortior morte, quæ ipsam quoque mortem mori cogit in morte Redemptoris? O insuperabilis virtus charitas! quæ ipsum quoque insuperabilem superasti, et cui omnia subiecta sunt, omnibus quodammodo subjecisti: dum victus amore Deus, humiliavit semetipsum, formam servi accipiens (*Philipp. ii, 8, 7*), factus non solummodo homo, sed opprobrium hominum et abjectio plebis (*Psal. cxxi, 7*). Propter nimiam charitatem qua dilexit nos (*Ephes. ii, 4*), continere ultra non potuit in ira sua misericordias suas (*Psal. lxxvi, 10*), quominus dilectam animam suam inimicis exponeret pro amicis suis, ut mortis timorem pariter et vigorem tolleret ab amicis suis. Et si contra Deum fortis fuit, quanto magis adversus homines prævalebit? Hinc extunc illa fidelium intrepida constantia cordis, qua supplicia contemnentes, et mortem calcantes, læti per medias mortis fauces ad patriam revertuntur. Morientes exsultant, et insultant morti, dicentes: *Ubi est, mors, stimulus tuus?* (*I Cor. xv, 55*). Jam non stimulus, sed jubilus, dum per medium tui latum lætumque exitum, viam pandis ad regnum. Facit ergo charitas, ut pro ipso et in ipso mori non metuant, sed affectent, a quo sie amari se vident, ut ne morerentur ipsi, morte turpissima vellet condemnari. Admirantes enim et amplectentes in Christo illum amoris excessum, a quo proposito sibi gaudio sustinuit crucem, humana confusione contempta (*Hebr. xii, 2*), confunduntur non reddere vicem: atque passionis ejus ludibriis quasi quibusdam aculeis incitati, feruntur effrenes in amoris abyssum et profundum charitatis, illud omnino et solummodo quæritantes, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* (*Psal. cxy, 12*) et quadam sensata et sancta insania mentis translati, parum amare se reputant sic amati. Vehemens quippe vis amoris ratione non compefcitur, quia teste Apostolo, supereminet scientiæ (*Ephes. iii, 19*): majestate non terretur, quia foras mittit timorem (*I Joan. iv, 18*), miseris non reprimitur, quia in infirmitate perficitur (*II Cor. xii, 9*). Prorsus virtus omnipotens, quæ ipsas miseras facit potentes, dum convertit **393** in adjutorium, quæ parata sunt ad nocendum. Quæ suffulti sancti milites Christi, impavidi et certi de victoria, in mediis periculis incedunt tutissimi, nec dæmonem, nec hominem metuentes.

3. Hinc Paulus periculis plurimis enumeratis, quibus inelyte triumphaverat, triumphum causam adjungit: *Et in his omnibus superamus propter illum qui*

PATROL. CLXXXIV.

dilexit nos (*Rom. viii, 37*). Securus inter freudentium undique hostium fulgurantes hastas et circumvolantia spicula, cum charitate dormit, quæ sola potens est ignita nequissimi tela extinguere (*Ephes. vi, 16*). Quippe peccatorum multitudinem operit (*I Petr. iv, 18*), et tentationum muscis prævalebit. Prævalet et subjicit illum Jebusæum populum, cæterosque Chanantidæ proles servire facit in tributo (*Deut. xx, 14*). Et in materia exercendæ virtutis, majoris profecto potentia est, erectum hostem dejicere, quam conantem reprimere. Charitatis proprium est, tentationes non perimere, ne insurgant: sed cum surrexerint, sternere ut non procedant. Itaque non tam virtus potens, quam virtutum potentia dicenda est, eo quod ab illa omnes aliæ accipiant, ut vere virtutes sint. Hæc est vita fidei, spei robur, et omnium intima vis et medulla virtutum. Hæc est, quæ vitam ordinat, affectus inflammat, informat affectus, excessus corrigit, mores componit; valens ad omnia, et omnibus prævalens: quæ ipsam quoque omnipotentiam quodammodo reddit impotentem.

4. Nonne hæc est, quæ in Moysæ divinæ justitiæ et potentia obstans, prævaluit in fortitudine? *Dimitte me*, inquit, *ut irascatur furor meus contra populum istum*. Audi, *Dimitte*; et Dominum teneri non dubites; nec aliunde, quam amoris fortitudine. Quæris cujus? Illius utique servi fidelis, qui in populum majorem major fieri, et gloriosior esse renuit, nec carnali, ut assolet, devictus affectu; sed ne in Dei gloriam rueretur venenatis spiculis blasphemorum, *Ne quæso, ait, dicant Egyptii, Callide eduaxit eos, ut interficeret in montibus* (*Exod. xxxii, 10, 12*), *nec potuit in terram introducere quam promisit* (*Num. xiv, 16*). Quidni cesserit justitia, cesserit potentia, ubi charitas de corde puro non tam rogabat, quam urgebat? Hanc vim, Domine, tu qui pateris, facis, simul in unum potens et pius. O quantum virorum talium penuriam patimur, qui pro nostris delictis Domino se opponerent, placarent iram, comprimerent ultionem! *Non est*, ait propheta, *qui invocet nomen tuum, qui consurgat, et teneat te* (*Isa. lxiv, 7*). Sola quæ Dominum tenere possit, vis amoris, qua solum se teneri patitur. Sed quod non teneatur, pie conqueritur per prophetam: *Quæsi de eis virum, qui interponeret sepem, et staret in oppositum contra me, propterea ne dissiparem eam, et non inveni* (*Ezech. xxii, 30*). Quærit Deus quis se sibi opponat irato, cujus profecto proprium est misereri, peregrinum ulcisci. *Peregrinum*, inquit, *opus ejus ab illo* (*Isa. xxviii, 21*). Quod opus? Nimirum opus ultionis et iræ.

5. Charitas igitur sua fortitudine extentam Dei manum, ne feriat, continet, Satanam sub pedibus conterit, et super inimicorum capita carbones congerit (*Rom. xii, 20*), potens non solummodo adversus carnem et sanguinem; sed adversus principatus et potestates tenebrarum harum, contra spiritalia nequitia in cœlestibus (*Ephes. vi, 12*). In adversis fortis, sed fortior in prosperis. Solus enim amor Christi, qui ridentis et iridentis fortunæ impuræ